

## ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ – Α' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (278-315)

Η απρόσμενη εμφάνιση του φύλακα δημιουργεί *περιπέτειαν*, δηλαδή απρόοπτη τροπή στην πορεία του μύθου, όσο κι αν οι θεατές έχουν έμμεσα προετοιμαστεί για ανάλογο ενδεχόμενο. Ιδίως για τον Κρέοντα τα πράγματα εξελίσσονται αντίθετα από τις επιδιώξεις του.

Η αφήγηση των συμβάντων από τον φύλακα χαρακτηρίζεται από πολυλογία και πονηριά. Στόχος του είναι να αφήσει να φανεί ότι αυτό που έγινε υπερβαίνει τη λογική εξήγηση.

Την άποψη αυτή υιοθετεί με αφέλεια και ο κορυφαίος του χορού, που αποδίδει την ταφή στους θεούς (στ.278-9). Η γνώμη όμως που διατυπώνει ενέχει έμμεση αποδοκιμασία του βασιλικού κηρύγματος.

**Στ. 280-3.** Ο Κρέων απορρίπτει με οργή τη γνώμη του χορού, παρότι λέει πως ακόμη δεν έχει οργισθεί. Ενδεικτική η μεταφορά: *μεστῶσαι*

Μέμφεται τον χορό ως απερίσκεπτο, θεωρεί μάλιστα ανεπίτρεπτη την απερισκεψία αυτή λόγω της ηλικίας που έχουν οι άνδρες του χορού.

**Στ. 284-8.** Χρησιμοποιεί δύο επιχειρήματα:

- α. Ο Πολυνείκης ασέβησε προς τους θεούς (διέπραξε ὕβρη).
- β. Οι θεοί δεν τιμούν τους κακούς.

Ο Πολυνείκης όμως έχει ήδη πληρώσει την ασέβεια με το θάνατό του και τώρα είναι ο Κρέων που ασεβεί χωρίς να το αναλογίζεται. Με την απαγόρευση της ταφής διαπράττει ο ίδιος ὕβρη.

Το πάθος του Κρέοντα δείχνουν τα ακόλουθα σχήματα λόγου:

- 1) Οι επαναλήψεις (280-283) *λέγων ... λέγεις ... λέγων*
- 2) Το σχήμα λιτότητας (282) *οὐκ ἀνεκτά*
- 3) Οι ρητορικές ερωτήσεις (284-7, 288)
- 4) Το πολυσύνδετο και ταυτόχρονα εικόνα (286-7)

**Στ. 289-303.** Η σκέψη του Κρέοντα οδηγείται σε εσφαλμένη κατεύθυνση. Υποψιάζεται συνωμότες-πολιτικούς του αντιπάλους που χρημάτισαν τους δράστες της ταφής. Καθώς η υποψία του μετατρέπεται σε απεριφραστη βεβαιότητα (αυτό δηλώνει ο πολύ χαρακτηριστικός πλεονασμός *ἐξεπίσταμαι καλῶς*, 293), έχουμε κορύφωση της **τραγικής ειρωνείας**.<sup>1</sup>

Τα λόγια του έχουν **αποφθεγματικό χαρακτήρα** και έτσι αποκτούν μεγαλοπρέπεια (αξιοσημείωτη η συχνή χρήση του πληθυντικού αριθμού, για να αποκτήσουν τα λεγόμενά του γενική ισχύ). Αφορούν τη διαβρωτική επίδραση

<sup>1</sup> Πρόκειται για **τριπλή τραγική ειρωνεία**:

1. Ο Κρέων πιστεύει ότι ο δράστης είναι άντρας, ενώ οι θεατές γνωρίζουν ότι είναι γυναίκα.
2. Ο Κρέων πιστεύει ότι οι δράστες είναι πολλοί, ενώ οι θεατές γνωρίζουν ότι είναι ένα πρόσωπο.
3. Ο Κρέων πιστεύει ότι οργάνωσαν της ταφή οι πολιτικοί του αντίπαλοι και ότι δράστες είναι οι φύλακες με κίνητρο το χρήμα, ενώ οι θεατές γνωρίζουν ότι η ταφή προήλθε από το συγγενικό περιβάλλον του βασιλιά με κίνητρο την αδελφική αγάπη.

του χρήματος στον άνθρωπο, για την οποία αφιερώνει εννέα στίχους (295-303). Η γενική τους ισχύς είναι φανερή, χάνουν όμως το νόημά τους τη στιγμή που λέγονται. Εγκλωβισμένος στις υποψίες του, πολύ μακριά από την αλήθεια, απόλυτος στις απόψεις του, ο Κρέων γίνεται τραγικό πρόσωπο.

Οι στίχοι αυτοί αποκαλύπτουν επίσης:

A. το απολυταρχικό ήθος του Κρέοντα που θέλει όλους υποταγμένους στο ζυγό του (291),

B. το φόβο και την ανασφάλεια κάποιου που κατέχει αυταρχικά την εξουσία.

Σχήματα λόγου:

Μεταφορά (290) ἔρροθουν

Συνεκδοχή (295) ἄργυρος

Μεταφορά (296) ἔβλαστε

Προσωποποίηση, επανάληψη της έννοιας του χρήματος (ταῦτο, τόδε, τόδε), ασύνδετο (296-9).

Αντίθεση (299) φρένας χρηστάς – αἰσχρὰ πράγματα

**Στ. 304-314.** Με τον όρκο που παίρνει επικαλούμενος τον ίδιο το Δία προσπαθεί να παρουσιαστεί ως θεοσεβής. Ταυτόχρονα όμως δηλώνει με αυτό τον τρόπο και την αποφασιστικότητά του να βρεθεί ο δράστης.

Εσπιά κατά των φυλάκων με οργισμένες απειλές (βασανιστήρια και θάνατος –στ. 308 συνεκδοχή: Αἰδης, στ. 309 υπερβολή: ζῶντες κρεμαστοί), που κατά βάθος δείχνουν έλλειψη ψυχραιμίας αλλά και ανασφάλεια για το θρόνο του. Την έλλειψη ψυχραιμίας μαρτυρά και το γεγονός ότι τώρα χρησιμοποιεί ενικό αναφερόμενος στο δράστη, ενώ στους παραπάνω στίχους χρησιμοποιούσε πληθυντικό. Η συγκεκριμένη ποινή (ζῶντες κρεμαστοί) προβλεπόταν για τους δούλους.

Θεωρεί την παράνομη ταφή ύβρη, δε συναισθάνεται όμως ότι με τη διαταγή του έχει ο ίδιος διαπράξει ύβρη. Δεν φαντάζεται ότι το κίνητρο της ταφής υπήρξε ιερό (**τραγική ειρωνεία**).

Οι θεατές αγωνιούν για την τύχη των φυλάκων και του δράστη σε περίπτωση σύλληψής του.

**Στ. 315-331.** Μετά από έναν εριστικό διάλογο όπου ο φύλακας ελέγχει τον Κρέοντα (!) για την έλλειψη ευθυκρισίας του, ο Κρέοντας επαναλαμβάνει τις απειλές του προς όλους τους φύλακες, στην περίπτωση που δεν αποκαλύψουν τον δράστη. Με την ευχή του φύλακα να βρεθεί ο δράστης προοικονομείται η εξέλιξη της υπόθεσης. Η δήλωσή του ότι δεν θα επανέλθει πρόκειται να διαφυστεί αργότερα.

Ο Κρέων εμφανίστηκε στο Α' Επεισόδιο αγέρωχος, αυταρχικός, σκληρός και καχύποπτος.